

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Prolegomena sex, & duos priores libros De Necessitate Divinæ
Gratiæ Ad Honesta Opera

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1620

Cap. II. Quæ sint necessaria, vt potentia sit libera, & liberè operetur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94086](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94086)

Quæ sint necessaria, ut potentia sit libera, & libere operetur.

remis. cap. 18. *Esse voluntatis arbitrium, quod huc atque illuc liberum flectitur, atque in eis naturalibus bonis est, quibus homo bene, & male vii potest.* Atque in hoc sensu de fide certum est, hominem esse hoc modo natura sua liberum, seu habere aliquam facultatem à necessitate liberam in operibus suis, non solum naturalibus, sed etiam supernaturalibus, ut aperte definit Concilium Tridentinum sessione 6. capit. 5. & can. 5. & 6. & Scripturis, & rationibus probat late August. lib. de Grat. & liber. arbit. & latius moderni de hac materia scribentes, & nos brevius in libro 1. de Auxil. à princip. Præcipue vero videri possunt eruditæ disputationes Cardin. Bellarmini in tota controuersia de Grat. & lib. arb. cum Præfatione.

9.
Vnde liber
actus deno-
minatur.

Hinc etiam actus, qui ab hac facultate libera procedit, liber denominatur: oportet autem, ut ab illa, ut indifferens est, procedat. Non enim defuerunt aliqui moderni Catholici, qui negauerint ad libertatem actus esse necessariam indifferenciam, seu carentiam necessitatis, sed satis esse carentiam coactionis: sed hæc sententia reprobata est inter assertiones Michaelis Baii assert. 39. & 41. & in libr. 3. ex professo refutabitur. Ut ergo actus sit verè liber, non satis est, quod sit voluntarius, seu non coactus, sed etiam ut non sit necessarius simpliciter, ac proinde, ut procedat à potentia libera, ut indifferenciam, & libertatem retineat, ut in ipso vsu, & exercitio libera, & integra potestate sua finatur operari, ita ut in manu eius sit inter contraria, vel contradictoria eligere, vel operari, aut non operari. Quia ut actus sit liber, necessarium est, ut procedat à facultate libera, ut libera est; non procedet autem à potentia libera, ut talis est, nisi expeditam habeat suam facultatem, quoad utramque partem, utique operandi, & non operandi. Quid enim proderit ad libertatem talis actus, quod potentia innata habeat indifferenciam, si in ipso vsu impediatur? Quapropter supposita distinctione data de duplici necessitate, altera ab intrinseco per naturalem determinationem potentie ad vnum; alia ab extrinseco per impulsu alicuius extrinseci agentis: prior repugnat non solum actui, sed etiam facultati liberi arbitrij; & ideo fieri non potest, ut potentia libera tali necessitati subdita sit respectu eiusdem obiecti, quia contradictionem inuoluit, ut per se notum est. Posterior autem necessitas non repugnat facultati liberæ, ut nunc suppono, ut paulò post probabo, repugnat autem actui libero, quia, ut talis sit, oportet, ut procedat à potentia, ut libera, vel quoad specificationem, vel saltem quoad exercitiu, iuxta modum, quo actus liber fuerit, quia non habet quod sit liber, nisi per denominationem à suo proximo principio. At verò si actus procedat à potentia necessitatem patiente, siue per intrinsecam necessitatem potentie determinatæ ad vnum, siue per extrinsecam necessitatem immisissam potentie de se libera, iam impeditur, & tollitur libertas actus; ita ut liber dici non possit, nec laude, vel vituperio dignus, quia non procedit à potentia, ut libera est, nam ipsa non valet necessitatem illam auferre, vel præuenire, & ideo non potest illi imputari, quod tali modo, & non alio operetur. Quam doctrinam satis clare docuit Concilium Trident. loco citato, & necessaria omnino est ad saluanda omnia, quæ de humanis actionibus, earumque libertate Scriptura docet. Idemque censio in hoc puncto non esse dissensionem inter Catholicos, licet in modo explicandi, & defendendi hanc libertatem possit esse aliqua diuersitas.

Part. I.

Quæ necessi-
tas repugnat
actui liberi
arbitrij, eius
que facultate
in quæ re-
pugnat.

In superiori capite solum voces, seu loquendi modos explicauimus, nunc vero aliquid de re ipsa addendum, & fundandum est, ut posita in gratia auxilijs explicandis, & cum libertate arbitrij conciliandis solide, & efficaciter procedere possimus.

Primum igitur omnium statuimus, de ratione 1. potentie formaliter liberæ esse, ut quatenus talis est, sit potentia actiua. Est certa, & communis assertio, De ratione quam probare possumus primo ex Scriptura, ubi potentia formaliter liberæ, quæ talis est, ut sit potentia actiua. Eccl. 15. Zachar. 4. Item illud Zachar. 1. Conuertimini ad me, per quæ verba libertatis nostre admonemur, ut Concilium Tridentinum dixit; nemo autem se ipsum conuertit, nisi agendo. Simile est illud Apocalyp. 3. Siquis aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum: nam verbum aperiendi efficientiam includit. Ad denique 2. Petr. 2. Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis. Et similia passim occurrunt. Secundo id probamus ex Concilio Tridentino sessione 6. cap. 5. ubi cum dixisset, homines vocari à Deo per gratiam, ut eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando in ipsum Deum conuertantur, explicat illam liberam cooperationem dicens. Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui & illam abicere potest. Neque tamen sine gratia mouere se ad iustitiam coram illo libera sua voluntate potest. Et ideo in can. 4. damnat dicentes; liberum arbitrium nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, aut nihil omnino agere, mereq; passiuè se habere. Ergo ex sententia Concilij potentia passiuæ ad liberum vsum non sufficit; est ergo libertas formaliter in potentia actiua.

Tertio idem probatur Patrum auctoritate: Augustinus libro 12. de Ciuitat. capit. 6. & 7. ubi agens de causa actus mali, dicit, ad voluntatem ipsam reduci tanquam ad causam efficientem, & deficientem. Idemque docet libro 1. de Liber. arbit. à capit. 12. & lib. 3. cap. 1. & 2. Additque cap. 3. illud esse in potestate nostra, quod cum volumus facimus, quapropter nihil tam in nostra potestate, quam ipsa voluntas est. Quod repetit, & confirmat libro 1. Retract. cap. 9. & 22. Non dicitur autem aliquid esse in potestate nostra propter potentiam passiuam, sed propter actiuam, quam ipsum hominem potestatis significat. Vnde idem Augustinus libro 1. Retract. cap. 1. recognoscens verba, quæ in quaestione 1. libro 2. ad Simplicium posuerat. Quamuis sit in cuiusque potestate quid possit, ait, ideo illa dixisse, quia non dicimus esse in potestate nostra, nisi quod cum volumus fit, ubi primum, & maximum est ipsum velle. Sine illo quippe intervallo temporis præsto est voluntas ipsa, cum volumus. Vnde etiam lib. 83. Quaestionum quaestione 8. Moueri (inquit) per se animam sentit, qui sentit in se esse voluntatem: nam si volumus, non alius de nobis vult, & iste motus anime spontaneus est. Et quaestione 24. Nec peccatum, nec rectè factum (ait) imputari cuiquam iuste potest, qui nihil fecerit propria voluntate. Et hoc modo ait utrumque esse in libero voluntatis arbitrio. Est ergo voluntas libera per potestatem actiuam, quam habet supra suos actus. Sic etiam dixit Damascenus lib. 2. de Fide cap. 25. ideo hominem esse liberi arbitrij, quia in sua potestate habet eas actiones, quas liberè operari dicitur, & ideo omnem deliberationem actionis causa suscipi. & addit in cap. 26. In nostra potestate sunt ea, quæ liberum nobis est facere, vel non facere. Et alia, quæ prosequitur, per quæ omnia docet libertatem in nobis esse per actiuam potestatem. Idem sit

miturex Anselmo libr. de Concept. Virg. capit. 6. Bernard. lib. de Grat. & liber. arbit. Et citatur Nyssen. lib. 7. Philosoph. capit. 1. & 2. habet Nemesi de Nat. hom. cap. 29 30. & sequentibus.

Quarto probatur ex Scholasticis, & in primis ex
Dino Thoma 1. part. quæstione 82. articulo 4. & quæ-
stione 83. in corp. & ad 2. Item 12. quæstione 9. articu-
lo 1. & 3. quibus locis ait, voluntatem esse potentiam
se, & alias mouentem per modum agentis, eandem-
que esse liberum arbitrium, quatenus ad vtramlibet
potest se ipsam mouere. Idem habet quæstione 22. de
Verit. articulo nono in corp. & ad 1. & quæstione vi-
gesima quarta, articulo quarto in corp. & ad 15. in qua
solutione declarat expressius, liberum arbitrium, vt
tale est, esse potentiam non passiuam, sed operati-
uam. Idem tradit Capreolus 2. distinctione 24. quæ-
stione 1. articulo 1. conclusionem 5. & Scot. in 2. distin-
ctione 35. in argumentis *Ad oppositum*, & in toto discus-
su quæstionis, Durand. distinctione 24. quæstione 2.
numer. 10. 19. & 34. Gregor. eadem distinctione quæ-
stione vnic. Henric. quodlib. 10. quæstione nona, vbi
parum à principio ait, voluntatem totam esse mou-
entem, & motam, sed mouentem quatenus libera
est, quæ libertas, ait, est formaliter in ipsa. Idem ha-
bet quodlib. 12. quæstione 17. *Ad hoc* (inquit) quod ali-
quid dicitur esse vtr ex libero arbitrio, oportet, quod sit ab illo,
vt à mouente proximo, & sic voluntas est dominatrix
actuum. Bellarminus libro 3. de Grat. & liber. arbit.
cap. 10.

4. Tandem ratione declaratur, quam Scotus supra optimè attigit: nam potentia libera est, quæ in manu, & potestate sua habet mutari, vel non mutari, nam hoc est esse dominam sui actus, vel mutationis, in quo dominio libertas consistit. Hæc autem potestas non est in potentia passiva, vt passiva est; ergo oportet, vt sit in potentia actiua, quatenus actiua est. Minor probatur, quia non est in potestate, ac domino patientis, vt tale est, quod patiatur necne: hoc enim pendet ab agente, quia patiens ideo patitur, quia agens in illud agit. Actio enim infert passionem, & ordine naturæ, vel rationis illam præcedit, & ideo talis est passio, qualis est actio, & non e conuerso, loquendo causaliter, & à priori. Ergo actio non est in potestate patientis, vt patiens est, id est, in dominio eius, sed agentis; quia prius non est in potestate posterioris, sicut præceptum non est in potestate subditæ superioris, ergo etiam passio non est in potestate patientis, vt tale est, sed in potestate agentis, quia posita actione necessariò sequitur passio, & ideo eatenus tantum potest passio esse, aut denominari libera, in quantum actio fuerit libera; ergo vtrumque est in potestate, & dominio agentis; ergo libertas solum est in potentia actiua, vt actiua est. Quapropter licet voluntas sit receptiua sui actus, & sub ea ratione sit potentia passiva, non est tamen libera, nisi quatenus potestatem habet efficiendi, & non efficiendi actum suum, & in tantum receptio eius potest esse libera ipsi voluntati, in quantum illum efficere est illi liberum: si enim ab alio agente recipere actum, ipsa nihil efficiendi ex parte sua necessariò illum recipere: quod si esset in potestate alterius agentis non immittere in voluntatem talem actum, alteri agenti esse liberum effectum, non ipsi voluntati. In potentia ergo passiva, vt passiva est, non est libertas.

Obiectio. Dices. Passum interdum determinat actionem agentis, vel ad illam confert, vel illam impedit; ergo eadem ratione potest ex parte potentia passiva provenire, vt agens illam immutet, vel non immutet; ergo etiam poterit libertas esse in potentia passiva, vt passiva est. Antecedens patet in causa superiori, & vniuersali necessario agente, determinatur enim ad hanc, vel illam actionem ex parte passivi, vt patet in sole exsiccante lutum, & liquefaciente ceram. Item in causis particularibus actio est maior, vel minor iuxta dispositionem passivi, & interdum omnino im-

peditur propter resistantiam eius. Ac denique in moralibus, & supernaturalibus quando Deus infundit habitum voluntati, ipsa voluntas merè passivè se habet, & nihilominus receptio est illa libera, quia ex eius pender dispositione.

Respondet negando secundum consequentiam, quia passum vt tale est, si sit omnino idem, non potest determinare actionem agentis, nec magis inuolare, vel impedire actionem vnus agentis, quam alterius: si vero sit diuersum, fuit diuerso modo dispositum, tunc determinatio, resistentia, vel similis effectus erit omnino necessari⁹, aut si participet aliquam indifferentiam, necessario pendebit aliquo modo ex potentia actiua libera. Declaratur: nam si agens sit naturale, & potens ad plures effectus efficiendos propter vniuersalem virtutem, non potest circa idem passum eodem modo dispositum ad certum effectum determinari, nisi passum illius tantum sit capax. Nam si passum sit de se indifferens ad plures, non est, cur ab illo determinetur tale agens ad vnā actionem potius, quam ad aliam, vt recte notauit Scotus supra §. *Contra conclusionem*. Si autem passum sit capax vnus tantum effectus, tunc determinabit quidem actionem agentis, determinatio autem erit omnino naturalis, seu necessaria, vt per se constat. Et eodem modo si passum sit diuerso modo dispositum determinat quidem actionem talis agentis, necessitate tamen naturali, vt patet in illo exemplo de sole liquefaciente ceram, vel exsicccante lutum, verumq; enim facit necessitate naturali. Et ratio est, quia ex parte recipientis, vt sic, non prouenit determinatio actionis, nisi propter incapacitatem naturalem, vel limitationē capacitatis ab aliqua dispositione prouenientem, & ideo si limitatio illa, vel dispositio naturalis sit, etiam determinatio est necessaria: nec potest ex parte passii esse libera. Idemq; est de resistentia, vel impedimento, aut earentia illius proueniente ex naturali dispositione recipientis: intercedit enim eadem ratio. At vero si agens sit liberum, tūc potest determinare suam actionem, & consequenter etiam passionem circa idem passum de se indifferens, & capax plurimū actionum. Et tunc quidem determinatio libera est, prouenit autem ab eminentia potentia actiua, & dominio, quod habet in suam actionē. nec potest aliūde prouenire. Interdum etiam passio aliqua, seu receptio potest pēdere ex dispositione libera passii, & tunc licet receptio proxime non possit esse libera, ipsi recipienti, quia ab illo non fit, remotè potest denominari libera, quatenus ab eius libera dispositione pendet: illa autē libertas in eo posita est: quod effectio talis dispositionis est libera, & ita semper manet ex potentia actiua, in qua residet, & hoc modo receptio prima gratia sanctificantis potest dici homini libera remotè, in quantum efficiere contritionem est homini liberum, & in naturalibus potest dici esse homini liberum calefieri a sole, in quantum liberè potest ad solem accedere, vel ab illo recedere. Propria ergo libertas semper est in potentia actiua, vt actiua est.

Secundo dicimus, & sequitur ex dictis, ad formalem libertatem alicuius facultatis requiri in differentiam per eminentiorem quandam dominationem potentie actiue, vt actiua est, tum ad varias actiones, tum ad exercendas, vel non exercendas illas, aut simpliciter, aut in tali, vel tali determinata specie. Vt hanc assertionem declarem, suppono, sermonem esse de libertate creata, quæ primario consistit in ordine ad proprios internos actus alicuius facultatis, scilicet, voluntatis, & illis mediantibus exeditur ad alias externas actiones: quod secus est in libertate diuina, quæ immediate in actionibus, seu effectibus extrinsecis exercetur: nam in Deo ad intra nulla effectio, vel receptio, seu additio libera esse potest, vt nunc suppono, tanquam certum. Cum proportionem tamen potest assertio ad libera-

Cap. II. De conditionibus ad vltim libert. necessarijs.

tem diuinam applicari, vt facile consideranti patebit. Deinde suppono vulgarem distinctionem duplicis libertatis quoad exercitiū, & specificationem, quarum prior consistit in potestate habendi, & non habendi, posterior in potestate habendi hunc, vel illum actum. Et illius facultatis conditio quatenus illorum plurium actuum, seu statuum capax est, indifferentia vocatur. Dico ergo hanc indifferentiam, vt sit vera libertatis, debere conuenire tali facultati perse, & vt potentia actiua est.

8. Probatur primo de indifferentia quoad exercitiū, quia in primis ad illam necessaria est potentia actiua. Hoc enim probant omnia adducta in precedenti assertionione, & per se euidentia est, quia nisi supponatur vis agendi in tali facultate, semper carebit actione, quia actio esse non potest, nisi ab habente vim agendi, eritque illa carentia non per modum priuationis, sed per modum simplicis negationis, sicut potest esse in qualibet re inepta ad agendum. Deinde probatur de potentia ad non agendum, quia si potentia careat actione ex aliqua impotentia agendi, tunc non est libertas in carentia actionis, sed necessitas: quia impotentia aequiualeat impossibilitati, & impossibilitas agendi aequiualeat necessitati non agendi: ergo vt carentia actionis libera esse possit, supponit in ipsa facultate talem potentiam agendi, quae vi sua possit non agere, non ex impotentia, sed ex eminentia virtutis, quam recte vocarunt Theologi dominium actus. Carere enim actione ex impotentia, non est dominium, cum deratione dominij sit potestas vtendi, & non vtendi, ergo vt potentia verè sit domina sui actus quoad exercitiū eius, oportet, vt non ex impotentia, sed ex interna, & eminenti potestate actionem possit suspendere. Et ob hanc causam non potest talis indifferentia inueniri immediatè in potentia passiuā, vt passiuā est, respectu passionis: quia licet possit interdum pati, & interdum non pati, in vtroque pendet ab agente. Vnde si adsit agens, necessariò patitur vel absolute, si agens sit naturale, vel ex suppositione actionis, si agens sit liberum, & velit. Si verò agens absit, vel cohibeat actionem, tum etiam necessariò non patitur, & ex quadam impotentia, quia vt passiuā est, non potest se ad actum reducere.

9. Probatur deinde assertio de indifferentia quoad specificationem, ex dictis etiam in assertionione precedenti, quia libertas est propriè, & immediatè conditio potentiae actiuae, vt actiua est, ergo si talis indifferentia sit respectu plurium actuum, necesse est, vt in tali facultate sit vis effectrix omnium illorum actuum: nam si tali virtute careat, ad aliquem illorum efficiendum, respectu illius non erit libera, cum respectu illius non sit actiua. Non sufficit autem ad libertatem circa tales actiones vis superior, & quasi vniuersalis effectiua plurium actionum, vel effectuum, quia in agente naturali potest similis virtus inueniri, vt in sole, cuius virtus per eminentiam quandam indifferens est ad plures effectus, & actiones; ergo ad indifferentiam libertatis, ultra illam quasi vniuersalem vim actiuam, necessarium est, vt illa sit coniuncta cum quadam eminentia dominatiua, ratione cuius potest inter ipsas actiones eligere, aut se ad hanc potius, quam ad illam flectere. Propter quod merito dixit D. Thomas in 2. distinct. 28. quaestione 1. articulo 1. *Hominem non fore liberi arbitrij, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret.* Et quaestione 22. de Verit. articulo 9. in fine corporis dixit, in potestate voluntatis esse, vt obiectum oblatum sibi acceptet, vel non acceptet, quia non est naturaliter determinata. Et in solutione ad primum addit, *posse voluntatem directe se ipsam immutare respectu aliquorum, cum sit dominatrix suorum actuum.* Et plura alia in lib. 3. afferemus. Et idem sentit Scotus in 1. dist. 25. ad vlt. & alij auctores allegati. Potest comprobari omnibus Scripturae,

Pars I.

& Patrum testimoniis, quae in assertionione prima adduximus, nam ab omnibus indifferentia haec per modum huius dominij declaratur. Et si quis plura desiderat, legat Stapletonium libr. 4. de Iustific. cap. 3. & Ruardum articulo 7. §. *Est autem*, ferè per totum, & Bellarminum libro tertio de Liber. arbit. capit. quinto.

Dico tertio, ad libertatem proximam, & absolutam arbitrij requiri, vt virtus facultatis in suo ordine causae proximae habeat completam vim actiuam, & dominatiuam illorum actuum, ad quos dicitur simpliciter, & proximè libera. Haec assertio sequitur ex precedentibus, & probatur, quia alias si facultas ipsa, seu voluntas haberet vim agendi tantum dimidiatam, & incompletam, non posset simpliciter velle, aut nolle; ergo simpliciter non haberet in sua potestate actiuam suum actum; ergo nec haberet dominium eius, neque proximam, & absolutam libertatem. Et declaratur, quia si proposito sufficienter obiecto voluntas non habeat sufficientem vim actiuam ad volendum, vel nolendum tale obiectum, sed tantum partialem, seu inchoatam, erit in potentia passiuā ad recipiendum complementum potestatis actiuae, ergo ex ea parte, qua est in potentia receptiua talis complementi virtutis actiuae non est libera, quia non habet illud complementum in sua potestate actiua, sed in receptiua; ergo etiam non est proximè libera ad ipsum effectum, seu actum secundum, donec in sua virtute agendi compleatur. Vnde est attentè considerandum, quod licet potentia libera, etiam supposita integra libertate possit (vt dixi) esse passiuā, respectu actus secundi volendi, aut nolendi, quia haec potentialitas potest supponere in eadem facultate integram vim actiuam, nihilominus non potest esse integrè libera, si sit in sola potentia passiuā ad totam, vel aliquam partem virtutis actiuae suorum actuum, quia sine integra virtute actiua nondum habet actum in manu sua. Ideoque optimè D. Thomas dicta quaest. 24. de Verit. artic. 4. dixit, liberum arbitrium in eo consistere, quod *non excedit vim potentiae.* Nam secundum hoc aliquid fieri dicitur, quod est in potentia facientis, quod de potestate operatiua, seu actiua in solutione ad vltimum explicuit.

Dices, ad libertatem necessarium non esse, vt sola voluntas per se habeat integram vim actiuam sui actus etiam proximam: nam multi putant obiectum, vel notitiam eius concurrere actiue ad actus liberos voluntatis, & homo est simpliciter liber ad videndum, licet non habeat speciem, vel lumen. Item ad actus supernaturales libera est voluntas, licet integram vim eliciendi illos sola per se non habeat. Respondeo ad primam partem, probabilius esse solam voluntatem esse principium proximum sui actus, & in hoc distingui ab intellectu, vt apertè sentit D. Thomas in loco proximè allegato de Verit. ad 9. Veruntamen licet contraria sententia supponatur, nihil obstat, quia iuxta illam consequenter dicendum erit voluntatem solam per se spectatam, & nondum coniunctā notitiae obiecti non habere completam, sed inchoatam libertatem, quod sine inconuenienti dici potest, quia in eo statu nihil potest eligere: comparata autem notitia obiecti habere completam libertatem, quia iam habet completam vim agendi, & non agendi voluntariè, & per illam qualemque coniunctionem voluntatis cum notitia, seu obiecto cognito, censetur completa virtus eius actiua in actu primo proximè requisito ad volendum, vel nolendum. Ad secundam partem dicitur hominem posse esse simpliciter liberum ad volendum, vel desiderandum videre, quando non habet integram facultatem videndi, quia sine hac potest habere integram potestatem volendi, aut concupiscendi. At vero ad videndum non habere proximam libertatem, quia oportet, vt in potestate sua habeat

A 3

acquir-

acquirere complementum virtutis videndi, & necessarium est, ut inde liberam suam actionem inchoet illam speciem procurando; & ita remotè dicitur habere libertatem ad videndum, quatenus vim habet semouendi ad comparandum quiddam ad integrum facultatem videndi illi deest.

12. Ad tertiam partem dicimus, doctrinam absolutè intelligi de libertate naturali voluntatis secundum se spectatæ in ordine ad actus ex natura rei sibi proportionatos; cum proportionem tamen applicandam esse ad actus supernaturales, ut postea videbimus, & nunc breuiter explicatur. Nam voluntas sola per se sumpta non est proximè, & simpliciter libera ad actus supernaturales, sed de se habet tantum quandam inchoationem libertatis ad tales actus, in quantum habet aliquam vim actiui innatam, vel naturalè, vel obedientialem, ad illos efficiendos, & est capax complementi illius virtutis: quandiu vero illud complementum non habet actu, illa potentia remota est, & similiter libertas ad eosdem actus remota est, & incompleta. Et ideo D. Thomas in dicto art. de Veri. ad 9. dicit liberum arbitrium in ordine ad actum charitatis, dicere potentiam cum habitu infuso utriusque, vel aliquo alio principio, quod suppleat vicem eius. Quomodoque ergo voluntas supponatur habere integram vim agendi actum, siue per se sola, siue per aliquid iam illi additum, vel sufficienter cōiunctum, esse poterit plenè, & sufficienter libera: quandiu verò est in potentia tantum receptiua alicuius virtutis proximæ, actiue, ac necessariæ ad actum efficiendum, nondum habet absolutè, & simpliciter liberam, & proximam facultatem. Vnde D. Thom. 1. p. q. 83. art. 2. ad 2. dicit, liberum arbitrium nominari facultatem, quia debet esse potestas expedita ad agendum: quomodo autem erit expedita, si non sit integra, vel integrata, ut ita dicam. Et hæc assertionem confirmant, quæ adducit Bellarminus lib. 6. de Gratia, & liber. arbitrio cap. 15. assert. 1. 2. & 3. & Dried. in Concord. cap. 3. & Ruard. art. 7. quos allegat.

13. A. Assertio. Libertas remota, & proxima requirit indifferentiam potentiam actiui.

Ad maiorem intelligentiam præcedentium conclusionum dico quarto libertatem in actu primo esse posse remotam, & proximam, & veranquerequirere indifferentiam potentie actiue, seruata proportionem: nam remota libertas requirit indifferentiam potentie actiue in facultate formaliter libera secundum se, & nudè spectatæ; proxima autem libertas in actu primo requirit indifferentiam actiuiam in facultate ipsa agendi expedita, & proposita cum omnibus requisitis agendum. Diuisio hæc ex generali doctrina potentie actiue nota est, eamque attigit Scot. in 4. d. 49. q. 6. sub 5. Dico ergo ex doctrina Aristot. 9. Metaph. cap. 12. ubi ait, eum, qui habet solam potentiam operatiuam, & non habet alia requisita ad operationem, solum secundum quid, & quantum est ex parte sui esse potentem ad operandum. Sicut dicitur potens ad videndum qui habet visum, etiam si lumine careat. Simpliciter verò dicitur potens, qui ita est dispositus ad operandum, ut sine immutatione vlla, vel in se, vel in passio, vel in obiecto, vel in aliquo alio potest actionem emittere. Priorem itaque statum vocamus potestatis remotæ, posteriorem autem potestatis proximæ. Hi ergo duo status locum habent in potestate libera, ut per se notum est, & ipsi libertati rectè accommodantur; nam qui dormit, libertatem habet in actu primo, remotè tamen, quia multa immutatione indiget, ut libertate utatur: qui verò vigilat, & actu considerat volendum sit necne, dum nihil eligit, liber est tantum in actu primo, sed proximè, quia immediatè sine interuentu alicuius actionis, aut mutationis potest velle, vel nolle.

14. Atque hinc facile patet prior pars assertionis, nimirum in veroque statu requiri immunitatem à necessitate actionis in ea potentia, quæ est formaliter libera, seu indifferentiam potentie actiue tali statui accommodatam. Quod quidem in statu remoto per

se notum est: nam ideo qui dormit, vel non considerat, liber nihilominus est, quia voluntatem retinet, quæ de se est facultas potens operari sine necessitate. Si enim talem potentiam, vel illam proprietatē eius amitteret, iam nullo modo dici posset liber. Imò interdum non videtur esse satis solam potentiam retinere, nam puer ante usum rationis, vel amens non dicitur habere libertatem, etiam si potentiam de se liberam habeat, quia est intrinsecè impotens, & ind dispositus ad multa præuia, & necessaria ad usum libertatis. Dicitur tamen potest habere naturam de se liberam, vel habere libertatem in actu primo remotissimo. Qui autem est intrinsecè aptus ad usum libertatis non tantum ex parte voluntatis, sed etiam ex parte aliarum potentiarum, & extrinsecè dispositione organorum, licet actu sit impeditus, v.g. per somnum, minus remotam facultatem habet vtendi libertate, & ideo communi vsu liber vocatur, quia & facultatem habet de se indifferentem ad agendum, & non agendum, & intrinsecè impeditus non est ad usum illius, licet quoad cetera requisita adhuc illa libertas remota sit.

Altera pars de libertate proxima in actu primo, & 15. quasi immediato est difficilior, est tamen verissima, Cardo con. & valde necessaria, & fortasse est quasi cardo totius corda gratia, & libera arbitrii. concordia gratia cum libero arbitrio, & ideo diligenter probanda est. Primo ergo probatur, quia illa etiam est potestas verè libera; ergo in illo etiam statu retinere debet indifferentiam actiuiam in operando, quia hæc est de intrinseca ratione libertatis, ut ostensum est. Secundo, quia alias nunquam potentia libera in actu primo remoto esset proximè libera ad agendum, vel non agendum, quod est contra omnem rationem potentie actiue, & planè contra usum libertatis. Explicatur sequela, quia potentia per se, ac formaliter libera in re non vitur, nec valet uti sua libertate, & indifferentia, nisi proximè disposita ex parte sua, & ex parte intellectus, & obiecti, & ex omni alia parte necessaria ad opus; ergo si postquam est proximè disposita, iam non manet cum plena indifferentia, profecto nunquam in re ipsa liberè operatur, nec vitur innata libertate. Tertio probatur, quia libertas formalis, & quasi essentialis voluntatis duplicem potestatem in adæquatam, seu ratione distinctam includit circa idem obiectum, eodem modo hic & nunc propositum, vna est potestas volendi, alia est potestas non volendi, seu nolendi illud. Si ergo voluntas iam expedita, & proximè disposita ad operandum circa tale obiectum, non est indifferens ad utramque partem illius potestatis, sicut erat per se præcisè, ac remotè, & nudè spectatæ; ergo ad vnam partem illarum manebit proximè, & simpliciter potens, ad alteram verò non nisi remotè, ac subinde proximè impotens; ergo de facto voluntas tunc non operatur tanquam domina utriusque potestatis, sed perinde se habet, ac si alteram tantum potestatem haberet, ac proinde non libere operatur. Ut declaremus, & probemus consequentiam, constituamus, & consideremus voluntatem dicto modo proximè dispositam, ac præparatam, seu applicatam ad primum usum libertatis suæ, prius natura, quam libertate utatur. Aut ergo etiam tunc retinet indifferentiam ad utramque partem, & hoc est, quod intendimus; aut alteram tantum potestatem exercere potest, v.g. volendi, & tunc profecto sequitur, ut sit hic, & nunc simpliciter, & proximè impotens ad nolendum, quia ut posset nolle, deberet aliter præparari, seu disponi, quod iam non est in potestate illius, nec antea fuit, quia nondum vsa fuerat libertate sua, ut supponitur: ergo illa libertas remota nunquam ad usum liberum applicatur. Atque hic discursus, & assertio ex capite sequenti amplius confirmabitur.